

УДОСКОНАЛЕННЯ ОЦІНЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ

ВСП Уманський фаховий коледж технологій та бізнесу УНУС

Анотація У статті розглянуто проблему стимулювання інноваційної діяльності підприємства; досліджено науково-методичні підходи до оцінювання рівня ризикостійкості підприємства, розглянуто питання удосконалення організаційно-економічного механізму інноваційного розвитку; продемонстровано визначення ефективності впливу технологічних нововведень на показники витрат ресурсів виробництва засобами економіко-математичного моделювання взаємодії виробничого та інноваційного процесів.

Ключові слова: інноваційна активність; моделювання; ризикостійкість підприємства; ефективність діяльності

IMPROVING THE EVALUATION OF INNOVATIVE PROJECTS

Abstract. The article considers the problem of stimulating the innovative activity of the enterprise; the scientific and methodical approaches to an estimation of a level of risk stability of the enterprise are investigated, questions of perfection of the organizational and economic mechanism of innovative development are considered; the determination of the efficiency of the influence of technological innovations on the indicators of production resources consumption by means of economic-mathematical modeling of the interaction of production and innovation processes is demonstrated.

Keywords: innovative activity; modeling; risk resistance of the enterprise; efficiency of activity

Забезпечення економічного зростання в Україні зумовлює високу актуальність проблеми досягнення його сталості та темпів. Досвід економічно розвинутих країн переконливо свідчить, що в сучасних умовах зазначені економічні параметри вирішальним чином залежать від масштабів та якісного рівня інвестиційної діяльності, структурно-технологічних змін на основі інновацій, так як саме рівень розвитку і динамізм інвестиційно-інноваційних процесів формують в сучасних умовах стратегічну основу сталого економічного зростання.

Інвестиційна підтримка інноваційного розвитку підприємств залежить від специфічних особливостей інвестицій, таких, як тривалий період окупності при реалізації інновацій, підвищений ризик реалізації, нерівномірність надходження доходів від здійснення інвестицій. Урахування цих особливостей і зміна умов функціонування підприємств визначають важливість подальшого вдосконалювання принципів, форм, методів і джерел інвестиційної підтримки інноваційної діяльності підприємств, що зумовлює актуальність теми дослідження.

Сутність інноваційного розвитку підприємства полягає в забезпеченні постійного нарощування інноваційного потенціалу, який впливає на зниження ресурсомісткості продукції, підвищення прибутковості та конкурентоспроможності підприємства.

Для забезпечення інноваційного розвитку підприємства необхідна наявність та достатність інноваційного потенціалу, що характеризується сукупністю інтелектуальних, матеріальних, фінансових, кадрових, інфраструктурних ресурсів. Критерієм розвитку і ефективності використання інноваційного потенціалу виступає інноваційна активність підприємства. Інноваційна активність визначається через інтенсивність здійснення підприємством заходів з розробки і впровадження нових технологій, продуктів, методів або їх удосконалення при впровадженні в свою господарську діяльність, в результаті чого спостерігається покращення результуючих показників діяльності [1].

На сьогодні немає єдиного сформованого підходу до розуміння поняття «інноваційний проект», його основних елементів, а також стадій життєвого циклу. Це загострює проблему розуміння сутності інноваційних проектів, які пов'язані зі здійсненням інноваційної діяльності підприємств. Аналіз наукової літератури та вивчення практичної діяльності підприємств, які реалізують інноваційні проекти, дає змогу стверджувати, що поняття «інноваційний проект» доцільно розглядати в таких аспектах [1, 2]: форма цільового управління інноваційною діяльністю; комплект документів. Як форма цільового управління інноваційною діяльністю інноваційний проект являє собою складну

систему взаємообумовлених і взаємопов'язаних за ресурсами, термінами і виконавцями заходів, спрямованих на досягнення конкретних завдань у пріоритетних напрямках розвитку науки і техніки. Це сукупність виконуваних у визначеній послідовності наукових, технологічних, виробничих, організаційних, фінансових і комерційних заходів, що приводять до інновацій [2].

Оцінка будь-якого інноваційного проекту передбачає розв'язання двох взаємозалежних і взаємодоповнюючих методичних завдань: оцінку ефективності інноваційного проекту на стадії вирішення про його фінансування й оцінку ефективності інноваційного проекту за результатами його реалізації. Це необхідно для забезпечення зворотного зв'язку в процесі такої оцінки і перевірки коректності методів, обраних для її здійснення. Характерною рисою інноваційної діяльності є те, що інвестиції в наукові розробки будуть ефективними не тільки для окремого підприємства що їх здійснює, але й для суспільства в цілому, а також завдяки інтенсифікації інформаційної діяльності, ефект від інвестування в інновації можна розглядати й у міжнародному масштабі. Оцінка ефективності інвестицій в інновації впливає з інтересів не тільки бізнесу, але й держави. Особливо це слід урахувати в тому випадку, якщо реалізацію інноваційного проекту передбачається значною мірою здійснювати за рахунок державних джерел фінансування [3].

На практиці оцінка інноваційних проектів суб'єктів господарювання проводиться на основі критеріїв, що враховують основні фактори впливу на їх ефективність [4]:

1. Науково-технічні критерії - враховують перспективи впровадження науково-технічних рішень; патентну чистоту продукції і патентоспроможність технічних рішень, що використовуються; перспективність застосування очікуваних результатів у майбутніх розробках.

2. Виробничі критерії - враховують забезпеченість виробництва матеріально-технічними та трудовими ресурсами та необхідним устаткуванням; технологічність нововведень; забезпеченість виробництва кваліфікованим персоналом; екологічні вимоги.

3. Ринкові критерії - передбачають відповідність проекту потребам ринку; комерційний успіх від провадження проекту; рівень реклами для просування запропонованого продукту на ринок; конкурентоспроможність продукції за ціною та якістю, захищеністю від старіння тощо.

4. Економічні критерії - містять дані про необхідні обсяги фінансування для реалізації проекту; передбачуваний річний прибуток; термін окупності проекту; частку власних коштів підприємства у повній вартості проекту.

5. Соціальні та екологічні критерії - визначають вплив реалізації проекту на рівень зайнятості населення; вплив виробничих процесів, задіяних у реалізації проекту, на навколишнє природне середовище тощо.

При експертній оцінці інноваційного проекту в першу чергу необхідно враховувати його вагомість з позиції загальнодержавного, регіонального, галузевого рівнів управління чи суб'єкта господарювання. Для здійснення економічної оцінки ефективності інвестицій в інновації оцінку інвестицій в інновації рекомендується проводити на основі розрахунку різних показників. Найбільш розповсюдженими методами оцінки ефективності інвестицій в інновації є динамічні методи, що включають метод чистої приведеної вартості, внутрішньої норми окупності, терміну окупності, рентабельності інвестицій.

Дослідимо методи та моделі управління ризиками інноваційної діяльності за способом мінімізації ризику та моментом здійснення управлінських заходів (методи трансформації і фінансування ризику). Процес оцінювання рівня ризикостійкості підприємства ґрунтується на оцінюванні внутрішнього ресурсного потенціалу підприємства та його вразливості до внутрішніх і зовнішніх загроз. Даний підхід дозволяє враховувати дві групи параметрів, що впливають на ризикостійкість:

1) інноваційний потенціал (виражається показниками забезпеченості підприємства основними видами ресурсів), та ризики (вразливість до внутрішніх змін та загроз зовнішнього середовища);

2) можливість формування різних наборів факторів внутрішнього і зовнішнього середовища для різних видів ресурсів, що підвищує точність проведення оцінювання.

Активізація методів організаційно-економічного механізму і механізмів управління інноваційним розвитком, створення відповідних інфраструктурних об'єктів, організація конструктивних взаємодій в рамках різноманітних науково-дослідних інтеграцій потребує використання єдиного віртуально-комунікаційного простору.

Інноваційна діяльність підприємства є додатковим джерелом ризиків, спричинених необхідністю здійснювати значні капіталовкладення на початкових етапах реалізації інноваційного

проекту та поступовим одержанням віддачі від інновацій. У процесі вартісно-орієнтованого управління інноваційною діяльністю підприємств необхідно використовувати рівень ризикованості підприємства, що дає можливість одержати узагальнювальну оцінку здатності підприємства функціонувати в обраному напрямку в умовах можливого виникнення економічних ризиків, забезпечує більшу інформативність з урахуванням дискретної динаміки змін економічної ситуації на підприємстві та системний підхід при управлінні ризиками інноваційної діяльності підприємств.

Для неперервного інноваційного розвитку важливим є комплексний підхід до побудови структури управління інноваційним розвитком за допомогою інноваційного центру як суб'єктно-господарської підсистеми, що створює сприятливі умови для оптимізації управління інноваційною діяльністю, робить підприємство більш адаптивним до умов економічної нестабільності.

Специфіка здійснення інноваційної діяльності визначає особливості оцінки інвестицій в інновації. Так, завданням початкових етапів інноваційного процесу є прагнення виробити якомога більше нових ідей. Метою наступних етапів є прагнення скоротити цю кількість, не втративши при цьому жодної розробки, з комерційно привабливих для підприємства. При цьому, коли нова ідея ще не перетворилася в остаточно оформлений інноваційний проект, варто провести попередню оцінку розглянутого нововведення. Це необхідно для того, щоб забезпечити відсів непридатних для виробництва та комерційної реалізації ідей, витрачаючи при цьому мінімум коштів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Фіщенко, О.М. Особливості оцінювання інноваційних ризиків. Маркетинг і менеджмент інновацій. 2011. №4. Т.2. С. 52-57.
2. Рачинська Г. В., Лісовська Л. С. Визначення та оцінювання інноваційної привабливості підприємств. Вісник Національного університету «Львівська політехніка»: Проблеми економіки та управління. 2008. № 628. С. 272– 276.
3. Гришко В. Показники та методи оцінювання інноваційного потенціалу машинобудівних підприємств. Схід. 2010. № 7 (107). С. 18-21.
4. Дзвоник В.В. Обґрунтування методичного підходу до оцінювання інноваційного розвитку будівельних підприємств. Міжнародний науковий журнал «інтернаука». Серія: «Економічні науки». 2021. № 4 (48). С. 55-60. URL: <https://www.inter-nauka.com/uploads/public/1623058533740.pdf#page=56> (дата звернення: 25.11.2021).

Булах Ірина Іванівна, викладач вищої кваліфікаційної категорії, викладач-методист Відокремленого структурного підрозділу Уманський фаховий коледж технологій та бізнесу Уманського національного університету садівництва, Умань, e-mail: Bulah_Ira@meta.ua

Bulah Irina Ivanovna teacher of the highest qualification category, teacher-methodologist of the Separate structural subdivision Uman Vocational College of Technology and Business of Uman National University of Horticulture, Uman, e-mail: Bulah_Ira@meta.ua